

УДК 338.242.2

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ СТУДЕНТІВ

Студ. Є.В. Супей, гр. МгДЕП-17(з)

Науковий керівник доц. В.М. Шульга

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою дослідження є оцінка сучасного стану та перспектив розвитку ринку освітніх послуг в світі, а також обґрунтування напрямів оптимізації та шляхів подолання існуючих проблем у сфері освіти.

Завданням дослідження є виявити основні тенденції розвитку системи вищої освіти України в цілому та особливостей поведінки міжнародних споживачів освітніх послуг. У контексті глобальних процесів інтернаціоналізації освіти одним із перспективних напрямів розвитку вітчизняної освітньої сфери є орієнтація на формування та ефективну реалізацію експортного потенціалу і на його основі подальшу інтеграцію у світовий освітній простір. Основною мотивацією експорту освітніх послуг є отримання значних коштів і розвиток економіки.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом даного дослідження є ринок освітніх послуг в системі вищої освіти України. Предмет даного дослідження є формування системи показників, які дозволяють оцінити привабливість ринку освітніх послуг для міжнародних студентів.

Методи та засоби дослідження. Для вирішення основних завдань дослідження використано система загально - наукових методів, методів порівняння, аналізу та синтезу, наукової абстракції.

Міжнародний досвід підтверджує, що для галузі освіти з її обмеженими можливостями комерціалізації і прибуткового здійснення діяльності характерний специфічний і неоднорідний ринок освітніх послуг. Насамперед він містить у собі два взаємодіючих сектори: державний і недержавний, або приватний сектор. Таким чином, переважна частина освітніх послуг надається населенню державними навчальними закладами. Саме вони задовольняють масовий попит споживачів у цьому безцінному інтелектуальному продукті. У зв'язку з тим, що цей продукт переважно надається споживачам-учням без грошової компенсації, тобто «безкоштовно» або за пільговими цінами, то виникає ілюзія відсутності в такому варіанті ринку послуг. Ця ілюзія підсилюється видимістю, начебто держава одночасно є «виробником» і «покупцем», фінансуючи заклади освіти. Але бюджетні кошти формуються за рахунок податків населення, які і слугують платіжним засобом за ці послуги. Саме тому, такі послуги освіти, на відміну від тих, які надходять безпосередньо від бажаючих навчатися за певну плату, можна назвати «неявними товарами».

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів полягає у виявленні нових характерних ознак та факторів, що дозволяють збільшити контингент міжнародних студентів в Україні. Ринок освітніх послуг являє собою сферу обігу або систему економічних відносин з приводу купівлі-продажу освітніх послуг. Для цього виду ринку обов'язкові три компоненти: покупець, продавець і товар. Кожен з них пов'язаний з категоріями попиту, пропозиції і ціни. За своєрідністю реалізованого товару ринок безпосередньо відноситься до ринку послуг, але тісно пов'язаний і взаємодіє з іншими видами ринку: робочої сили, інформації, товарів. В дослідженні, освітні послуги досліджено як важливі і самобутні економічні блага, споживчі вартості, які створюються науково-педагогічними працівниками.

Результати дослідження. Багато економістів вважають, що розподіл освітніх послуг на «платні» і «безкоштовні», з погляду економічної теорії, є некоректним. Справді

безкоштовними освітні послуги є лише для безпосередніх споживачів: учнів, студентів. А суспільству, підприємствам і освітнім закладам ті ж «безкоштовні» послуги коштують всіх необхідних витрат праці, що створює вартість, яка повинна оплачуватися на певному рівні в грошовій формі [1].

Безкоштовність надання послуг освіти громадянам є лише особливою формою економічних відносин між виробником і безпосереднім споживачем цих дуже важливих послуг. Її головна перевага полягає в створенні умов доступності освіти для всіх, незважаючи на рівень індивідуальних і сімейних доходів. Забезпечити ці умови повинна держава. Вона є як посередником між виробниками і споживачами освітніх послуг. Вона дає навчальним закладам замовлення на навчання певної частини населення; акумулює відповідну частку фінансових засобів шляхом стягування податків з підприємств і населення; направляє ці засоби в сферу освіти, щоб відшкодувати її витрати на послуги, що безкоштовно поставляються. Тим самим досягається більш рівномірний розподіл освітніх послуг серед членів родин різних соціальних груп. Послуги освіти належать до дорогих товарів, що обумовлено цілим рядом обставин. Вони виробляються висококваліфікованою педагогічною працею з застосуванням сучасного освітнього-лабораторного устаткування. В них досить висока частка постійних витрат, особливо оплата праці [2].

Так, у розвинутих країнах ринкової економіки майже 70% загальної суми витрат у вищій освіті припадає на зарплату. Пояснюється це тим, що незважаючи на збільшення кількості устаткування, одним з головних факторів розвитку освіти, як і раніше, залишаються розумові здібності викладачів, їхній інтелект. Високі ціни на освітні послуги значною мірою пов'язані з їх граничною корисністю, унікальністю. Деякі з них мають монопольну ціну.

Сьогодні варто розрізняти два види цін (тарифів) на освітні послуги. Одні тарифи встановлюються і регулюються державою для всіх освітніх закладів за їхні послуги в рамках державних освітніх програм і стандартів. І освітні послуги недержавних навчальних закладів, викладачів, що займаються індивідуальною трудовою діяльністю, додаткові освітні послуги державних закладів зазвичай застосовуються вільні (ринкові) тарифи. Ціна послуг як і будь-яких інших товарів, являє собою грошовий вираз їхньої вартості. Вона може відхилитися в залежності від співвідношення попиту та пропозиції на ці послуги вниз і вгору від величини вартості, а також збігатися з нею.

Висновки. Для української вищої освіти розширення експорту освітніх послуг вигідне, по-перше, з економічної точки зору: підготовка фахівців для зарубіжних країн стає однією з найбільш вигідних статей доходу, особливо в умовах слабкого фінансування сфери освіти. По-друге, з точки зору підвищення якості освіти: прагнення залучити іноземних студентів спонукає українські ВНЗ до формування системи підготовки фахівців з урахуванням вимог світового ринку праці до якості освіти та напрямів підготовки фахівців.

Ключові слова: *освіта, освітні послуги, іноземець, ринок освітніх послуг.*

ЛІТЕРАТУРА

1. Український Держцентр міжнародної освіти оприлюднив офіційну статистику про іноземних студентів в Україні. [Електронний ресурс] // Агенція новин Firtka.if.ua. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.firtka.if.ua/?action=show&id=101410>. 11.Flexner S. B. Preface to the Dictionary of American
2. Освіта України-2011(2) – Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/rephorma-osv/2011/4.doc